Emlek Kale, Şarkışla

Vikipedi, özgür ansiklopedi

Emlek Kale, Sivas ilinin Şarkışla ilçesine bağlı bir köydür.

Emlek Kale	
Köy	
Sivas	
Ülke	Türkiye
İl	Sivas
İlçe	Şarkışla
Coğrafi bölge	İç Anadolu Bölgesi
Nüfus (2010)	
• Toplam	42
Zaman dilimi	UTC+03.00 (TSİ)
İl alan kodu	0346
İl plaka kodu	58
Posta kodu	58400

İçindekiler

Coğrafya

Sivas iline 136 km, Şarkışla ilçesine 35 km uzaklıktadır. Köy bir dağ yamacına kurulmuştur. Kızılırmak’a bağlanan Kaldırak çayı üzerindeki vadide yer almaktadır. Köyün kurulduğu dağın tepesinde Delikkaya denilen bir kaya bulunmaktadır. Köyün dışında mağara bulunmaktadır. Bu mağaralarda ilk çağdan kalma insanların kullandığı aletler bulunmuştur.

Ulaşım

Şarkışla - Sivas otoyolundan Batı'ya doğru dönülerek gidilen Akçakışla - Akdağmadeni güzergahı üzerinden ilerlendiğinde Alaman köyünden sonra beş km ilerlendikten sonra sol tarafta kalmaktadır. En yakın yer yaklaşık 2 km ilerideki Emlek Kavak köyüdür.

Tarihçe

Adını köyün girişindeki kaleden almaktadır. Bu kale Hitit , Urartu , Bizans gibi birçok beyliklerin ve devletlerin yerleştiği ve ticaret yapılan bir yerdir. Köy Alevi Bektaşi kökenlidir. Köy halkı 1960 sonrası Ankara ve Mersin başta olmak üzere diğer büyük şehirlere dağılmıştır. "Emlek" kavramı eski Türk halk kültüründe şifalı bir bölgeyi veya ilaç niteliği taşıyan bir yiyeceği tanımlar. Bedenen veyâ ruhsal olarak şifâ bulunan bir yerleşim birimini veyâ yöreyi ifâde eder. Çoğunlukla o bölgede bulunan evliyâ mezarları ile ilişkilendirilir. Ayrıca yaşlı ve kutlu sayılan kadınlara yönelik bir saygı sözüdür.[1] Anadolu’da bu adı taşıyan köyler hattâ pek çok köyün toplamından oluşan yöreler vardır. Örneğin Sivas Şarkışla bölgesinde "Emlek" köyleri bir bütün olarak anılır. Mitolojik bir kişilik olan “Amlak” adı ile de alâkalı görünmektedir. Bu isim de şifâ vericiliği temsil eder. Türkçe "Em/İm" kelime kökü ilaç, ağız, aşk, istek ve işâret bildirir. Şifâ veren, tedâvi eden demektir. Emlemek fiili ilaç vermek, iyileştirmek, sağaltmak anlamlarına gelir. Halk ağzında yanlışlıkla Arapça kökenli "Emlak" sözcüğü ile karıştıralarak bu biçimi ile de kullanılır. Ancak etimolojik köken olarak gerçekte hiçbir bağlantısı yoktur.

Kaldırok Kalesi

Köyün eski isminin Osmanlı dönemi kayıtlarında yer alan "Kaldırok Kalesi" olduğu yönünde emareler vardır. Köyün alt tarafında, Kaldırak çayı üzerinde bulunan kale kalıntısının bu varlığı da bu durumu destekler niteliktedir. Dolayısıyla bu isim köyün yanından geçen Kaldırak Çayı'nın adı ile de bağlantılı görünmektedir. Bu isim bazı kaynaklarda “Kaldurak Kalesi” olarak da yer alır.[2] Osmanlı'ya ait bazı kayıtlarda ise "Kaldıravuk Kalası" adıyla geçmektedir.[3] 1831 nüfus sayımında nüfusu 195 hane sayısı ise 48 olarak kayıtlara geçmiştir. Bugün köyün dışında kalan kalenin en son Bizanslılar'ın elinde bulunduğu tahmin edilmektedir.

Kale Kalıntısı - Emlek

Seyid Hüseyin Ali Baba Türbesi

Muhammed Peygamber'in 18. nesilden torunu olan Hüseyin'in soyundan geldiğine inanılan Hüseyin Ali Baba'ya ait mezardır. Ayrıca Salman Baba ve Hasan Baba adlı yatırlar da bu türbenin içerisinde yer alır. Hüseyin Ali Baba'nın Rum diyarına Türklüğü ve Müslümanlığı yaymak için gelmiş olduğu anlatılır. Doğum tarihinin 1214, ölümünün ise 1275 yılı olduğu, Temmuz ayının ilk haftasında 61 yaşında vefat ettiği rivayet olunur.

Dayıbalağı

Hüseyin Ali Baba Türbesi

Dalak ocağı olarak da bilinen bir mekandır. Karın ağrılarına "Dalaklamış..." denilerek iyileşmesi için burası ziyaret edilir.

Kültür

Türkmen Alevi kültür gelenek ve görenekleri yaşanmaktadır. Köy halkının alevi inanışından olmasından dolayı, Abdal Musa denilen cem törenleri yapılır. Bu cem eskiden köyün büyük evlerinde yapılırdı. Şimdi ise köyün büyük bölümünün göç ettiği Ankara'da Hacı Bektaş derneğinde yapılmaktadır. Eski dönemlerde Aşık Kemter köyün simgesel isimlerinden birisi olmuştur.

Âşık Kemter

"Kemteri" olarak da bilinir. Asıl adının Hüseyin Ali olduğu söylenir.[4] İsminin köydeki Hüseyin Ali Baba türbesindeki yatırdan dolayı verilmiş olması muhtemeldir. Emlek ozanlarına örnek olduğu onları etkilediği düşünülmektedir. “Sefil Kemter” veya “Dertli Kemter” mahlaslarını da kullanmıştır. Yaşamıyla çok fazla bilgi yoktur. 18. yüzyılın ortalarında doğduğu tahmin edilmektedir. 1818 veya 1819 yılında öldüğüne dair bilgiler vardır.[5] İğdecik köyünden Âşık Veli ise çırağı olmuştur. Kemter baba ona ustalık etmiştir. Âşık Veli şiirlerinde sıklıkla kendisinden bahsetmiştir. Âşık Kemter'in bazı şiirleri günümüze kadar ulaşabilmiştir. Anadolu'daki Kemter mahlasını kullanan başka ozanlar ile karıştırılmamalıdır.

> *Dertli Kemter ben bu sırra ermedim*
> *Söz kuşuydum cennete girmedim*
> *Benden edna daha bir kul görmedim*
> *Kulluk benim olsun sultanlık senin*

Nüfus

Yıllara göre köy nüfus verileri	
2012	27
2010	42
2008	63
2000	133
1997	150

Dış bağlantılar

- Yerelnet (https://web.archive.org/web/20120627055231/http://www.yerelnet.org.tr/koyler/koy.php?koyid=260493)
- Doğan Kaya, Emlek Yöresinde Aşıklık Geleneği (http://turkoloji.cu.edu.tr/HALK%20EDEBIYATI/22.php)
- Âşık Kemter BABA, İhsan Öztürk (http://www.ihsanozturk.com/%C3%A2sik_kemter_baba-73.html)
- Kemter - Âşık (20. Yüzyıl / Anadolu-Osmanlı-Türkiye) (http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kemter)
- Âşık Kemter Baba Ve Bazı Düzeltmeler, Hayrettin İvgin, Milli Folklor Dergisi, Sayı: 43, Yıl: 11, Sayfa: 67 (https://docplayer.biz.tr/30256903-Asik-kemter-baba-ve-bazi-duzeltmeler.html) (Şiir örnekleri ile birlikte)
- Şarkışlalı Kemter Baba Hayatı ve Emlek Yöresi Ozanlığı, Şahamettin Kuzucular, 2012, Edebiyat ve Sanat Akademisi (https://edebiyatvesanatakademisi.com/asik-edebiyati-asiklar/sarkislali-kemter-baba-hayati-ve-emlek-yoresi-ozanligi/678)

Kaynakça

1. ^ Nedir? Ne Demek?: "Emlek" (http://www.nedirnedemek.com/emlek-nedir-emlek-ne-demek)
2. ^ Faruk Sümer, “Bozok Tarihine Dair Araştırmalar-I”, Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Anma Kitabı, Ankara 1974, Sayfa: 328
3. ^ Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü 998 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Diyar-i Bekr ve ‘Arab ve Zü’l-Kadiriyye Defteri (937 / 1530) 2. Cilt Ankara 1999 Sayfa: 144
4. ^ İbrahim Aslanoğlu, Söz Mülkünün Sultanları, Erman Yayınları, İstanbul 1985, s.93-102
5. ^ Kutlu Özen, Emlek Yöresinde Tutulmuş Bir Cönkte Geçen Halk Şairleri (http://www.kutluozen.com/default.asp?part=yazilar&islem=oku&id=10) ("8. -madde-: Kemter/Dertli Kemter/Sefil Kemter/Baba Kemter/Kemter Baba")

Makaleler

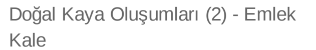
- Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu - "Şarkışla Merkez ve Köyleri İncelemesi", 2017
- Kızılırmak Ozanları: Kemter Baba, Kızılırmak Haber Kültür Seçkisi, Sayı: 4, 1997, s.47.
- İbrahim Aslanoğlu, "Âşık Kemter’in Yayınlanmamış Şiirleri", Sivas Folkloru Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 9, Ekim 1973, s.8-9
- Doğan Kaya, Emlek Yöresi Aşıkları, Emlek Yöresi ve Çevresi Halk Ozanları Sempozyumu, 16-17 Mayıs 1998, Ankara, 1999, s. 142-153

Ayrıca bakınız

- Emlek yöresi
- Emlek Hüyük, Şarkışla
- Emlek Kavak, Şarkışla
- Emlek Mezra, Şarkışla
- Emlek Karacaören, Şarkışla

Fotoğraflar

Doğal Kaya Oluşumları - Emlek Kale

Doğal Kaya Oluşumları (2) - Emlek Kale

Kale Kalıntısı - Zirve (Emlek)

G • T • D(https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%9Eablon:%C5%9Eark%C4%B1%C5%9Fla_belde_ve_k%C3%B6yleri&action=edit)

Şarkışla beldeleri ve köyleri	
Beldeler	Cemel • Gürçayır
Köyler	Abdallı • Ahmetli • Akçakışla • Akçasu • Alaçayır • Alaman • Alıkören • Arıklar • Bağlararası • Bahçealan • Baltalar • Başağaç • Başören • Benlihasan • Beyyurdu • Bozkurt • Burnukara • Büyüktopaç • Büyükyüreğil • Canabdal • Çamlıca • Çanakçı • Çatalyol • Çekem • Çiçekliyurt • Demirboğa • Demirköprü • Dikili • Dökmetaş • Döllük • Elmalı • Emlek Hüyük • Emlek Kale • Emlek Karacaören • Emlek Kavak • Emlek Mezra • Fakılı • Faraşderesi • Gaziköy • Gücük • Gülören • Gümüştepe • Hardal • Harun • Hocabey • İğdecik • İğdeliören • İğecik • İlyashacı • Kahvepınarı • Kalecik • Kapaklıpınar • Karakuz • Kayapınar • Kaymak • Kazancık • Kevenlik • Kılıççı • Kışla • Kızılcakışla • Konakyazı • Konalga • Kömürkaya • Küçüktopaç • Küçükyüreğil • Kümbet • Maksutlu • Mengensofular • Merkez Hüyük • Merkez Karacaören • Mescitli • Oluktaş • Ortaköy • Ortatopaç • Osmanpınarı • Otluk • Örtülü • Polatpaşa • Samankaya • Saraç • Sarıçiçek • Sarıkavak • Sarıkaya • Sarıtekke • Sivrialan • Sultan • Tavladere • Temecik • Uçuk • Yahyalı • Yalanı • Yapracık • Yeniyapan • Yunusören • Yükselen